

NÁVRH

Stanovisko

Rady pro výzkum, vývoj a inovace k návrhu programu výzkumu, experimentálního vývoje a inovací Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy „Národní program udržitelnosti I“

I. Způsob předložení návrhu

Návrh programu výzkumu, experimentálního vývoje a inovací byl předložen Radě pro výzkum, vývoj a inovace (dále jen „Rada“) Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ke stanovisku s odkazem na § 5 odst. 2 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, ve znění zákona č. 110/2009 Sb.

II. Způsob projednání návrhu

Zpravodajem k návrhu programu byl prof. Tomáš Jungwirth, Ph.D.

Návrh programu byl projednán na 270. zasedání Rady dne 24. února 2012

III. Soulad se zákonem o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací

Rada hodnotí náležitosti návrhu programu ve smyslu § 5 odst. 2 zákona č. 130/2002 Sb. na nové programy výzkumu, experimentálního vývoje a inovací takto:

Identifikační údaje

- Název programu je „**Národní program udržitelnosti I**“ (dále jen „Program“)
- Rada přiděluje Programu pro účely evidence v informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací identifikační kód „**LO**“.
- Poskytovatelem účelové podpory Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“)

Členění na podprogramy – Program není členěn na podprogramy.

Termín vyhlášení a doba trvání – doba trvání Programu se předpokládá v letech 2013 až 2020, tj. 8 let. Veřejná soutěž ve výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích (dále jen „veřejná soutěž“) bude vyhlášena poprvé v roce 2012 se zahájením poskytování podpory v roce 2013 a následně bude veřejná soutěž vyhlašována v letech 2013 a 2015 se zahajováním poskytování podpory v letech 2014 a 2016. Maximální délka řešení jednoho projektu v tomto programu je stanovena na 5 let. Všechny projekty programu musí být ukončeny nejpozději k 31. prosinci 2020.

Celkové výdaje a výdaje z veřejných prostředků na uskutečnění Programu v jednotlivých letech – jsou uvedeny, výše plánovaných výdajů bude činit celkem 18 435 680 tis. Kč, z toho **výdaje ze státního rozpočtu budou činit celkem 9 218 340 tis. Kč.** (z toho v jednotlivých letech: 256 536 tis. Kč v roce 2013, 1 037 558 tis. v roce 2014, 1 804 246 tis. Kč v roce 2015, 1 400 000 tis. v roce 2016, 1 520 000 tis. v roce 2017, 1 500 000 tis. Kč v roce 2018, 1 200 000 tis. Kč v roce 2019 a 500 000 tis. Kč v roce 2020.)

Nejvyšší povolená míra podpory – uvedena.

Specifikace cílů – uvedena, v rámci Programu je definován 1 hlavní cíl a 5 sekundárních cílů.

Odůvodnění cílů – uvedeno.

Srovnání se současným stavem v České republice a v zahraničí – uvedeno.

Očekávané přínosy – jsou uvedeny souhrnně za celý Program.

Požadavky na prokázání způsobilosti uchazečů – uvedeny.

Náležitosti materiálu do vlády – materiál obsahuje obálku, návrh usnesení a předkládací zprávu.

IV. Soulad s Rámcem Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (Úřední věstník Evropské unie 2006/C 323/01)

Rada není oprávněna posuzovat návrh Programu z pohledu slučitelnosti veřejné podpory na Program vynaložené se společným trhem Evropského společenství. Je ovšem oprávněna posoudit, zda při přípravě návrhu Programu byla ze strany poskytovatele respektována ustanovení a požadavky Rámce Společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (dále je „Rámec“).

Kategorizace charakteru výzkumu (dle Článku 2.2 Rámce) – řešené projekty budou zaměřeny na podporu projektů jak základního, tak aplikovaného výzkumu a částečně i experimentálního vývoje.

Předpokládaný počet příjemců a jejich předpokládané zařazení do kategorií (dle Článku 2.2 Rámce) – není uveden.

Motivační účinek (dle Článku 6 a článku 1.3.4 Rámce) – definován.

Předpoklad aplikace blokových výjimek podle Nařízení Komise (ES) č. 800/2008¹ – Program bude vyňat z oznamovací povinnosti podle č. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování EU, neboť bude splňovat podmínky Nařízení Komise (ES) č. 800/2008.

V. Souhrnné věcné zhodnocení návrhu Programu Radou

1. Obecně k materiálu

Cílem Programu je stabilizace podmínek pro systematický výzkum a vývoj ve významných oblastech z hlediska budoucího růstu konkurenceschopnosti ČR. Program prostřednictvím podpory center excelence, regionálních a dalších typů center výzkumu, experimentálního vývoje a inovací (dále jen „Centra“) zajistí dlouhodobě mezinárodní spolupráci ve výzkumu, experimentálním vývoji a inovacích (dále jen „VaVaI“), strategická partnerství výzkumné a podnikové sféry pro dosažení pokroku ve výzkumu a vývoji a pro implementaci jeho výsledků v inovacích, posílení interdisciplinaritu VaVaI a vytvoření podmínek pro rozvoj lidských zdrojů ve VaVaI a pro horizontální mobilitu výzkumných pracovníků.

Finanční prostředky na realizaci Programu v letech 2013 až 2020 v celkové výši 9 218 340 tis. Kč budou hrazeny z výdajů státního rozpočtu ČR na VaVaI prostřednictvím rozpočtové kapitoly MŠMT. Výdaje pro první dva roky realizace programu jsou zahrnuty ve střednědobém výhledu výdajů státního rozpočtu ČR na léta 2013 a 2014, který schválila vláda ČR dne 21. září 2011. Nejedná se však o prostředky nad rámec výdajů státního rozpočtu na VaVaI, neboť jde pouze o přesun prostředků v současné době vyčleněných na kofinancování operačních programů v působnosti MŠMT.

Připomínka: Text Programu byl zjevně původně napsán jako program udržitelnosti Center OP VaVpI a dodatečně bylo rozhodnuto, že z prostředků NPU I budou podpořena i Centra

¹ Nařízení Komise (ES) č. 800/2008 ze dne 6. srpna 2008, kterým se v souladu s články 87 a 88 Smlouvy o ES prohlašují určité kategorie za slučitelné se společným trhem (obecné nařízení o blokových výjimkách)

financovaná ze státního rozpočtu. Rada trvá na tom, aby byl dodržen původní účel programu, tj. zajištění udržitelnosti Center vybudovaných v rámci v prioritní ose 1 a 2 programu OP VaVpI, k jejichž udržitelnosti se Česká republika zavázala. V případě nesplnění tohoto závazku se Česká republika vystavuje nebezpečí vrácení vynaložených prostředků strukturálních fondů. **Tato připomínka je zásadní.**

2. K části 9. Cíle programu

V návrhu programu je definován jeden hlavní cíl, kterým je „Trvalý rozvoj výzkumné infrastruktury Center a zvýšení konkurenceschopnosti českého výzkumu“ a dále 5 sekundárních cílů:

- stabilizace podmínek pro systematický výzkum a vývoj v oblastech významných z hlediska budoucího růstu konkurenceschopnosti ČR;
- stabilizace a zajištění podmínek pro rozvoj dlouhodobé mezinárodní spolupráce ve VaVaI;
- dlouhodobé zajištění strategických partnerství výzkumné a podnikové sféry pro dosažení pokroku ve výzkumu a vývoji a pro implementaci jeho výsledků v inovacích;
- posílení interdisciplinarit výzkumu a vývoje;
- vytvoření podmínek pro rozvoj lidských zdrojů ve VaVaI a pro horizontální mobilitu výzkumných pracovníků.

3. K části 10. Očekávané výsledky programu

V této části MŠMT uvádí, že výsledky jsou měřitelné a hodnotitelné podle Metodiky hodnocení výsledků výzkumných organizací a hodnocení výsledků ukončených programů, popř. jiné metodiky schválené vládou ČR a platné v den vyhlášení veřejné soutěže (dále jen „Metodika“).

Dále je uvedeno, že podmínkou úspěšného řešení projektu je stabilizace vytvořených podmínek pro úspěšný provoz a rozvoj výzkumné infrastruktury Centra i produkce kvalitních, konkurenceschopných výsledků VaVaI vytvářených zaměstnanci příjemce, zveřejnění informací o těchto výsledcích v mezinárodně uznávaných periodikách a o jejich možných vazbách na výsledky aplikovaného výzkumu. Očekávané výsledky a přínosy jednotlivých projektů musí odpovídat očekávaným výsledkům a přínosům Programu a jsou předmětem hodnocení.

Výsledky a plnění cílů projektů budou průběžně pravidelně kontrolovány a vyhodnocovány ve spolupráci s odborným poradním orgánem poskytovatele, ustanoveným pro účely tohoto programu, a to na základě stanoveného souboru indikátorů. Roční vyhodnocení a kontrola plnění stanovených cílů bude probíhat nejprve na úrovni jednotlivých projektů v souladu s ustanovením § 13 zákona č. 130/2002 Sb.

Připomínka: Program je koncipován jako Program nejen základního, ale i aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje. Z tohoto důvodu by zde měla být uvedena kritéria, podle kterých bude vyhodnocován jako úspěšný či neúspěšný. Zmíněné indikátory dosažení ekonomických a dalších přínosů by měly být uvedeny konkrétně a popsány tak, aby vyhodnocení Programu bylo jednoznačné.

4. K části 11. Očekávané přínosy a dopady

V návrhu Programu se uvádí, že podpořené projekty zajistí dlouhodobou mezinárodní spolupráci i spolupráci veřejného a soukromého sektoru ve výzkumu, vývoji a inovacích v ČR, což bude mít pozitivní dopad na pokrok ve výzkumu a vývoji v perspektivních oborech a na bezprostřední uplatnění výsledků VaV v inovacích. Očekávané posilování interdisciplinarity výzkumu a vývoje v ČR přispěje k nalezení nových přístupů a k získávání nových poznatků, které vytvoří základ pro specializaci ČR a růst její konkurenceschopnosti v těchto oblastech. Významný pozitivní dopad budou mít podpořená Centra na rozvoj znalostí a zkušeností výzkumných pracovníků (zejména těch začínajících) a na mobilitu výzkumných pracovníků mezi veřejným a soukromým sektorem.

Připomínka: Rada doporučuje tuto část doplnit o konkrétní údaje.

5. K části 14: Celkové výdaje programu

Celkové výdaje jsou na období trvání Programu rozvrženy v souladu s předpokládaným postupným zahajováním řešení jednotlivých projektů v návaznosti na vyhlášení veřejných soutěží, ve vazbě na délku projektů a způsob přiznávání výše podpory. Podíl výdajů státního rozpočtu na celkových výdajích reflektuje očekávanou průměrnou míru podpory v Programu ve výši cca 50 % z celkových uznaných nákladů. Tato očekávaná průměrná míra podpory vychází z podmínek Programu a dále ze skutečnosti, že je Program zaměřen na podporu projektů jak základního, tak aplikovaného výzkumu a částečně i experimentálního vývoje.

Výdaje na Program jsou již zahrnuty do střednědobých výdajových rámců státního rozpočtu.

Připomínky:

- Program nerespektuje závazek ČR týkající se udržitelnosti projektů OP VaVpI - Celkový součet prostředků definovaných na podporu Center v rámci NPU I a NPU II činí 2,5 mld. Kč ročně. Tato částka odpovídá v minulosti přijatému závazku ČR vůči EK směrem k udržitelnosti projektů OP VaVpI. V navržených programech se však předpokládá podpora udržitelnosti výzkumných infrastruktur a projektů financovaných i z jiných zdrojů. Tímto nelze výše zmíněný závazek zajistit.
- Doporučujeme doplnit materiál pro jednání vlády indikativním seznamem předpokládaných oprávněných projektů.

6. K části 16: Forma, míra a výše podpory

MŠMT uvádí, že podpora bude poskytována formou dotace právnickým osobám nebo zvýšením výdajů organizačních složek státu, organizačních složek územních samosprávných celků nebo organizačních jednotek ministerstev zabývajících se výzkumem a vývojem. Tato podpora bude poskytnuta jako účelová podpora podle § 7 odst. 3 zákona č. 130/2002 Sb. po provedení veřejné soutěže.

Míru podpory a její výši u jednotlivých uchazečů/příjemců podpory a projektů stanoví MŠMT na základě výsledků hodnocení návrhů projektů a následně může být v průběhu řešení projektů upravena na základě výsledků periodického hodnocení projektů v souladu se zákonem č. 130/2002 Sb., vyhlášenými podmínkami programu a při dodržení výše uvedených limitů podle Nařízení Komise (ES) č. 800/2008. Kromě výše uvedených limitů je přidělení podpory v programu ještě omezeno hranicí 50 % z celkových uznaných nákladů projektu.

7. K části 17. Příjemci podpory

Příjemcem podpory může být výlučně výzkumná organizace v souladu se zákonem č. 130/2002 Sb. a Nařízením Komise (ES) č. 800/2008, která řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky projektu. V případě, že uchazeč plánuje řešit projekt ve spolupráci s dalšími účastníky projektu, pak musí být již v návrhu projektu definovány vzájemné vztahy a vzájemné kompetence všech účastníků projektu na celé pětileté období řešení projektu za účelem plnění cílů projektu, uplatňování výsledků projektu a uplatňování práv k těmto výsledkům. Tyto vztahy musí být potvrzeny již v návrhu projektu. Každý projekt, který byl vybrán ve veřejné soutěži podle zákona a kde poskytovatel rozhodl o poskytnutí podpory bude mít pouze jediného příjemce podpory.

Připomínka: Vzhledem k tomu, že z Programu bude podporován rozvoj a udržitelnost projektů evropských Center vybudovaných v ČR v letech 2007 – 2013/15 za finanční spoluúčasti státního rozpočtu ČR a evropských strukturálních fondů, měl by být počet předpokládaných příjemců uveden.

8. K části 18. Způsobilost uchazečů o podporu

Každý uchazeč o podporu a další účastníci projektu, pokud existují, musí prokázat způsobilost podle ustanovení § 18 zákona č. 130/2002 Sb. Povinnost prokázat svoji způsobilost se vztahuje na všechny uchazeče i další účastníky projektu.

Připomínka: Doporučujeme bod 2 vypustit, neboť pokud z Programu budou podporována i Centra financovaná ze státního rozpočtu nemá informace obsažená v bodě 2 smysl – taková Centra žádný Řídící orgán operačního programu nemají.

VI. Vztah návrhu Programu k Národní politice výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009-2015

Rada hodnotí soulad a vztah návrhu Programu s Národní politikou výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009-2015 takto: Program je v souladu s Národní politikou výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2009-2015.

VII. Připomínky a doporučení

Rada požaduje zohlednění jednotlivých připomínek uvedených v částech V. stanoviska, zejména pak připomínka v části V.1 a dále připomínky k předpokládanému počtu příjemců a jejich předpokládanému zařazení do kategorií (dle Článku 2.2 Rámce), upřesnění cílů programu a doplnění srovnání současného stavu v České republice a v zahraničí.

Další připomínky:

- finanční prostředky na Program by měly být určeny těm Centřům podporovaným ze státního rozpočtu a z OP VaVpI, která vykázala mimořádné výsledky, a nikoliv Centřům, která nenaplnila plánované příjmy smluvního výzkumu v důsledku „nepředvídatelných a neovlivnitelných faktor“, či z jiných důvodů;
- Program uvádí, že „Za nový výsledek VaV se pro účely tohoto programu považuje výsledek, který byl dosažen výhradně v rámci projektu podpořeného v tomto programu a v rejstříku informací o výsledcích je a bude uplatněn výhradně jako výsledek tohoto projektu.“, což je v rozporu s povahou Programu;
- v rámci srovnání současného stavu doporučujeme doplnit výši podpory za Centra financovaná ze státního rozpočtu;

- doporučujeme upřesnit část Průběžné a závěrečné hodnocení projektů;
- doporučujeme využít pro vstupní hodnocení v nejvyšší možné míře již předložených a schválených vědeckých projektů Center a zaměřit se zejména na management, zajištění lidských zdrojů a na to, zda finanční část projektu je v souladu s původním záměrem.

Rada dále doporučuje, aby MŠMT sjednotilo formát materiálu pro jednání vlády s návrhem Národního programu udržitelnosti II, který je Radě předložen společně.

VIII. Závěr

Rada

- a) doporučuje poskytovateli předložit návrh programu vládě po zapracování výše uvedených připomínek,
- b) doporučuje vládě materiál schválit ve znění se zapracovanými připomínkami.

V Praze dne 24. února 2012